

Bismillahirrahmanirrahîm

Sayın başkan, değerli hocalarım ve kıymetli dinleyiciler! Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle sempozyum süresince tebliğ sunan ve müzakerelerinden istifade ettiğimiz değerli hocalarıma, hususen sempozyumun tarihe bir kayıt olarak düşülmesine vesile olan, bunda emeği ve katkısı olan herkese teşekkür ederim.

İbnü'l-Cezerî'nin bu kıymetli eserini bizlere tanıttığı için değerli hocalarıma da teşekkür ederim.

Tabakât literatürü, hepinizin bildiği üzere, İslam medeniyet tarihinin hafızası mesabesinde. Tabakatü'l-kurrâ edebiyatının önde gelen kaynaklarından olan *Ğayetü'n-nihâye* de bu geleneğin önemli kaynaklarından biri olarak elimizde bulunmaktadır. Bu güzel eserin tanıtımına dair elime ulaşan tebliğ metniyle alakalı olarak belirtmem gereken bazı hususların bulunduğunu ifade etmeliyim. Bunları birkaç maddede şu şekilde arz edebilirim:

1. Tebliğin başlığı ile “Giriş” kısmının son paragrafında çerçevesi çizilen içerik örtüşmemektedir. Başlık “İbnü'l-Cezerî'nin Gayetü'n-Nihaye Adlı Eserinin Tabakâtü'l-Kurrâ Literatüründeki Yeri” şeklindedir. Buna mukabil girişte Zehebî ile İbnü'l-Cezerî'nin “kıraat ilmine vukûfiyetleri ve aynı zamanda eserlerinin de günümüze ulaşmış tabakâtü'l-kurrâ türünün en geniş iki örneği olmasından yola çıkarak, kıraat ilmi açısından önemleri, tabakât edebiyatındaki yerleri, metotları, içerikleri ve farklılıkları gibi yönlerden inceleme” (s.3) yapılacağını belirtilmesi bir uyumsuzluk gibi gözükmektedir. Girişte belirtilen içeriğe göre bir başlığın belirlenmesi ya da başlığa uygun bir içeriğe ağırlık verilmesi daha isabetli bir tercih olabilirdi. Girişteki ifadeler bize mukayeseli bir çalışma sunulacağını vadetmesine rağmen, bu amacını da kısmi olarak ifa ettiğini belirtmemiz gerekir. Bu açıdan bakıldığında çalışmada belirsiz bir durum söz konusu olup başlığın, amaç ve içerikle uyumsuzluğu göze çarpmaktadır.

2. Eser hakkında verilen teknik bilgilerde de bir takım eksiklikler mevcuttur. Örneğin eserin 3955 biyografi içerdiğinin ifade edilmesi yerinde olurdu. Yine İbnü'l-Cezerî'nin

¹ Aksaray Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi

eserindeki biyografilerde alfabetik bir sıralama yapıldığı görülmektedir; ancak biyografi numaraları müellife ait olmayıp muhakkiklere ait olduğu anlaşılmaktadır. Zira ulaştığımız yazma nüshalarda müellife ait bir numaralandırma yer almamaktadır.

3. Tebliğde İbnü'l-Cezerî'nin ilmi disiplinine dair bir tespitin zikredilmesi güzel olurdu. Mesela İbnü'l-Cezerî'nin mukaddimede diğer eserlere birer remizle işaret edeceğini belirtmesiyle ilgili olarak bir değerlendirme yapılması gerekirdi. Bizce bu durum İbnü'l-Cezerî'nin ilmi hassasiyet ve disiplininin bir göstergesi olarak kabul edilmelidir. Böyle bir çaba İbnü'l-Cezerî'nin intihalden uzak, ahlaki duruş sergilediğinin bir ispatıdır. Yine eserinin sonunda telif zamanıyla ilgili tam tarih vererek süreci anlatması, aynı zamanda icazet kaydı vb. detayları zikretmesi de ilmi titizliğinin bir göstergesidir.

4. İlk olarak Alman şarkiyatçılar tarafından neşredilen nüshayla ilgili olarak İbnü'l-Cezerî'nin kelimelerinde tahrif, görüşlerinin bazılarının nakledilmemesi şeklinde tenkit edildiği nakledilmektedir. (s.7) Ancak bu tahrifin hangi boyutlarda olduğuna, yine nakledilmeyen görüşlerinin neler olduğuna dair en azından bir örnek zikredilmesi uygun olurdu. Müsteşriklerin mevcut esere bu tür müdahaleler yapmasını gerektirecek derecede önemli olan konular nelerdi? Bunun cevabı verilmeliydi. Yoksa bu durum sadece bir söylentiden mi ibarettir!?

5. Tebliğ metninde bazı teknik ifadelerin yerinde kullanılmadığını ve bazı kelime yanlışlıklarının, anlatım bozukluklarının olduğunu da belirtmeliyim. Çalışmada çok fazla uzun cümle kullanılmakta, bu da anlam açısından sıkıntılara sebep olmaktadır.

Örnek olarak tebliğde “râvilerin râvileri” (s.4) şeklinde ifade edilen silsilenin, kıraat ilminde imam-râvî-tarîk üçlüsü dikkate alındığında “râvilerin râvileri” yerine “tarîk” ifadesinin kullanılması yerinde olacaktır.

Sözlerime burada son verirken kıymetli araştırmacıların bu değerli çalışmalarından dolayı kendilerine tekrar teşekkür eder, hepinize saygı ve hürmetlerimi sunarım.